

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACȚIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
BRAȘOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir petiț 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif și învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Democratism — șovinist.

Din partea tuturor partidelor maghiare era așteptată cu neastâmpăr vorbirea de Joi a lui Khuen Héderváry. Iusthiștii îl visau pe Khuen ca pe un Moș Crăciun, încercat cu fel de fel de insignii ungarești, cu steaguri naționale, cu soldați îmbrăcați ca cocoșii din Hortobágy cu pantaloni largi și cu cizme provăzute cu pinteni; iar celelalte partide: partidul „muncii naționale” ca și cel constituțional și kosuthist îl visau pe Khuen aducând pe lângă darurile pomenite încă și întreaga casă de bani a băncii austro-ungare, cu care să-și răscumpere prestigiul avut în întunecimea evului mediu și privilegiile, cu cari să lege de glie pe iobagul care astăzi îndrăznește să pretindă votul universal.

Sinamăgire!
Khuen nu li-a adus iusthiștilor, nici insignii, nici steaguri „naționale”, nici pantaloni de cocoși, nici mustați rebele, ci numai un oarecare ș: paragraful 3, care sancționează dreptul limbii germane, a limbă exclusivă de comandă în „mată” — iar feudalilor flămânzi „n celelalte partide nu li-a adus decât dovada unei lecții învățate pe de rost. Ciudatul Semn al întrebării — diplomatul Khuen — a aprins încă pe câteva clipe cu scântea votului universal incendiabila fantazie a cavalerilor medievali. Căci bine știe vicleanul premier, că numai aceștia iau votul universal în serios, bine știe, că iusthiștii paradează numai cu acest drept de vot și că aceștia de dragul unei insignii, în care să fie încrustat chipul lui Arpad, sau chiar de dragul unor mustați rebele, pe cari ar fi să le adopteze cutare general din armata comună, bucuros ar renunța la orice democrație, care e fără îndoială prea largă pentru mintea lor puțintică.

Cu o rabulistică rară Khuen știe să pună față în față mintea puhavă a feudalului cu mintea puerilă și vecinic încărcată cu gâr-

găuni a iusthiștilor șovinist și din această isteată apucătură, care are favorul să devie un minunat izvor de ceartă, singur Khuen trage foloase. El îi joacă pe toți pe degete, la toți le spune câte ceva, pe toți îi ademenește, la unii le povestește despre democrație, la alții despre șovinism sau despre pinteții din Hortobágy, liberalilor reînviați despre învierea lui Lazar ș-a paserei Foenix din cenușa proprie sau despre crearea lumii din nimic, kosuthiștilor le povestește despre efectul binefăcător al cutărui ser împotriva reumei sau despre fulgii dela palăria lui Kossuth, cari erau admirați pe vremuri de lacheul gentlemanului american, iusthiștilor le ține prelegeri cu timbru idiot, dar aduse așa ca să fie istețe, despre statul național, despre mântuirea neamului omeneșc prin sfărâmarea porțiilor iadului, despre împărțirea patriotică a cercurilor electorale, despre supremația „națiunii milenare” și — despre alți cai verzi pe păreți.

Ș-aceste povești își au fără îndoială farmecul lor. Iluștrii ascultători își fac reflecțiile în conformitate cu capitalul lor de minte. Unii rād, dau din cap ca păpușile, alții lovesc cu furie în pământul prea îndurător și în sfârșit sunt unii, cari cred, că nemurirea constă în a-ți potrive privirea într-o situație maiestatică ș-a ține revistă asupra trecătorilor nebuni.

Imi vine aminte vorba ăluia cu: „Circusul de lângă Dunăre...” Indemnat de un explicabil sentiment de umanitate, parcă-mi pare rău, că acestui Circus îi merge așa de rău și că se sbuciumă în ghiarele falimentului. Odi et arceo...!

Parlamentarismul falimentat!
Și când te gândești, că soarta neamurilor atarnă astăzi dela parlamente, că de acestea e pendentă fericirea sau sărăcia unei națiuni — fără să vrei, — te întrebi, ce va fi cu statul ungar, al cărui parlament a dat faliment? Dacă ai fi cinic, ai răspunde simplu: ce-mi pasă mie de falimentul nu știu cui?

Pentru mine, pentru porția necesară conservării eului meu nu însemnează nici active nici passive falimentul unui oarecare. Preterat cum am fost și sunt, eu îmi găsesc mulțămirea în nenorocirea altora.

E o mulțămire cam stranie, dar ce atâta vâlcăreală când cioclii îți îngroapă dușmanul?!

Din moarte însă răsare viața, căci între acestea e o legătură, care nu fixează o graniță. Din cenușa sa reînvie pasărea Foenix — sau partidul liberal, dacă ne gândim la Khuen — Din moartea actualului parlament ungar va răsări parlamentul viu de mâne, care va însemna parlamentul vieții, parlamentul fericirii, căci el va fi biserică, în care se vor întâlni, fără deosebire de lege și credință, toate neamurile acestei țări. Nu vor mai fi acolo liberali cu masca morții pe față, nu vor mai fi koșutiști cu serul de reumă în sân, nu vor mai fi iusthiști înamorați de steaguri, de insignii, îndrăgostiți de mustați rebele, de pantaloni largi și nu vor mai străluci în nimicnicia fantaziei lor bolnave nici democrații îndrăgiti de fata morgana de pe pusta Hortobaghiului.

Cel mai trunchiat fat al vremii: democratismul șovinist, care se răsfăță în parlamentul maghiar de astăzi și al cărui rost nici cea mai isteată Sibyllă nu l-ar putea găci — va trebui să-și mute monstruoșitatea în lumea păpușilor, unde nu există rațiune și nici sentiment înălțător, ci doar o atmosferă de goliciune, de nimic, sau cel mult o mișcare ridiculă de figuri ciudate.

Dinastia astăzi face politică numai cu poporul maghiar. Mâne va trebui, în interesul său chiar, să se sfătuiască și cu noi, căci o țară ca țara ungurească nu poate însemna un razim sigur pentru dinastie, cât timp aceasta va căuta să țină într-o enervare îndreptățită neamurile nemaghiare.

Astăzi, când începe și poporul

nostru s'o rupă cu dragostea sa față de patriarhala răbdare și când înțelege, că nu merge ca el să aibă numai datorințe și ca pe seama lui să răsară din fiecare drept cetățenesc câte-un picior estetic — e o adevărată primejdie pentru stat și dinastie, ca să mai fie ignorat și cei cari fac astăzi politica țării, nu-și dau de loc seamă de mentalitatea misterioasă care se creează în capul neamului nostru și a celorlalte, așa de conștient preterate de la ocărnuirea acestei țări.

Indemnate de această mentalitate, răsărită ca o lege atotputernică din însuși instinctul lor de conservare — neamurile nemaghiare cer votul universal nu pentru a-și satisface orgolii personale, ci pentru a trăi și a exista prin el.

Elucubrațiile democratice ale cutărui cocon Leonida nu vor avea nici-odată farmecul de-a crea credințe nouă și nici strigății în color al cutărui gentleman șovinist nu va avea darul de-a înfrica o conștiință, care astăzi se prezintă ca o putere, în fața căreia tot păcătoșul simte necesitatea ca să se închine.

Vorbirea de Joi a lui Khuen și vociferările partidelor ameteite de sofisteriile aceluia — ni-a dat mai mult ca tot-deauna classica dovadă, că actualul parlament aparține tot mai mult trecutului și că viitorul reclamă cu tot mai multă insistință un altul, un parlament nou, care să fie sinteza, în care să se concentreze voința colectivă a tuturor neamurilor, cari alcătuiesc acest stat. Democratismul șovinist, acest monstru, care-și făcea mendrele cu atâta libertate în ședința de Joi — va trebui înmormântat pe veci, pentru ca acest ciudat microb să nu inficizeze prea mult evoluțiunea omenească și să devie astfel o pată pentru civilizație.

Camera magnaților a ținut Miercuri și Joi, în 14 și 15 l. c. câte o ședință. La ordinea zilei au fost mai multe proiecte de legi, votate în cameră. Unele din aceste s'au primit fără discuție, d. e. proiectul despre tratatul comercial cu Muntenegru, proiectul despre cassa de ajutorare a muncitorilor agricoli etc. iar altele au fost votate după unele reflecții și observări, precum proiectul despre prelungirea praxeii candidaților de avocat, ș. r. La finea ședinței de Joi s'a decis a se trimite o adresă de felicitare arhiducelui Ratner din prilejul nunții sale de diamant.

Politica săsească. Comitetul central electoral al Sașilor ardeleni va ține o întrunire în Sibiu, la 22 Febr. c. Vor lua parte și deputații sași din cameră și vor face raport despre situația politică din Ungaria.

Impăcarea ceho-germană. După știri din Praga tratativele urmate între conducătorii cehi și germani, au ajuns într'un stadiu decisiv. Sunt speranțe mari, că în curând se va ajunge la o înțelegere definitivă, care să înlesnească procedura comună a Cehilor și Nemților în afacerile financiare și sociale ale țării.

Externe. După știri din Peking a fost ales de președinte provizor al republicii chineze Juansikaj. În decursul zilei de ieri toate statele au fost oficial încunoscute despre proclamarea republicii.

— În Reichstagul german se continuă desbaterea asupra situației imperiului. Cancelarul imperiului, răspunzând mai multor oratori, a spus că consfăturile între dânsul și ministrul de război al Angliei, Haldane, au avut de scop crearea bazei necesare pentru realizarea unor raporturi mai favorabile între Anglia și Germania. Consfăturile vor continua.

— Italia se pregătește cu mare zor pentru continuarea războiului. Generalul Caneva a plecat ieri spre Tripolis cu instrucții nuol. Peste câteva zile se vor trimite cantități mari de material de război la Tripolis; dease-

Ei.

Mi-ai spus să-ți cânt iubirea
in versuri legănate,
Dar cântecul e jalnic,
și jalea-i cântec greu,
Atât amărăciune
n'ar ști-o s-o suferate
Adânc cercată struna
a sufletului meu.

Mi-ai spus să-ți cânt iubirea
in versuri legănate...
Dar cântecul e jalnic,
și jalea-i cântec greu,
Nu voi să-ți turbur pacea,
copila mea senină,
Fi-i vecinic zămbitoare,
eu voi tăcea mereu.

Mi-ai spus să-ți cânt iubirea
in versuri legănate...
Dar cântecul e jalnic,
și jalea-i cântec greu,
Rămâi, rămâi departe,
cu firea ta divină,
Căci tu ești o zeiță,
iar eu sunt un ateu.
Idel.

Scrisori către un frate din Ardeal.

— Scrisoarea a doua. —

București, 6 Ianuarie 1912.

Dragul meu!

Mi-a părut bine că ți-a făcut plăcere prima mea scrisoare și nu întârziu răspunzându-ți și alegându-mi să-ți spun ceva astăzi de ultimul volum al lui Sadoveanu, «Un instigator», apărut câteva zile nainte Crăciunului.

Pe prima pagină ca un fel de «motto» în trei rânduri scurte, cetim:

„Mângâierea lor, ceasul alinării.
„Răspata lor, suferința.
„Virtutea lor, răbdarea.”

ce parcă redau în puține cuvinte viața sbuciumată, potrecută veșnic în suferință și răbdare a țărânului nostru. «Instigatorul» e Moș Neculai Prună, ce lucrează la împrejmuirea grădinei din Scutărăști. Mic de stat, cu părul încă negru, cu ochii strălucitori, însurat pentru a treia oară, știe cât toacă'n cer, cine ce-o să pătească pe cea lume, și la care vin oamenii să se sfătuiască, — și care povestește întâmplarea cu fiul boierului dus pe cea lume și care trimete pe un Român, să-i aducă dela

tată-său un inel cu pecete. Face Românul ce face și pleacă împreună cu Vornicul și vad arând pluguri într'un câmp și boii dela pluguri sânt cei ce-au fost sgărețiți și nesătui de bani. Dracul pocnește dintr'un bici și apare boierul cel bătrân și după ce Românul îi spune rostul venirii lui, boierul începe să spună că dacă cineva vrea să nu fie osândit, să se poarte bine cu oamenii, să fie milos cu văduvele și orfanii, să îngrijească de cele sfinte, să nu fie la com; din aceasta se vede povestea isvorâtă din nevoile și suferințele nemărginite ale țărănilor, cari ni-au dat în 1907 proba cea mai simțitoare despre aceasta, și care rămâne ca o dovadă a acelor nenorociri...

Cuconu Mihai, vrând să-și facă casă, ia pe meșterul Ghiță, șom cu carte puțină, dar cu multă practică, care îndreaptă planul făcut de arhitectul din București și-i face o casă »gospodărească». Deși nu era zidar, a făcut mai întâi temelie, din peatră de carieră, a făcut schele de lemn, a bărnuit, a făcut lipitura, hoarnele, tenciuiala, în fine aproape toate celea pentru o casă în regulă, — deși nu era decât lemnar. Tot el ținea și socotelele. Ucenicil lui erau: Dumitru, frate cu meșterul, și cu un mare talent — «bătura» și care se pricepea la fierărie, — Toader «mașinistrul», fost conducător de motor cu benzină și priceput într'ale

stoleriei, — Costan fost cizmar, — Bursucul, plin de datorii la curte, cântăreț din patru strune, fost în banda dela Botești, vestită în împrejurimi.

De-aci vedem priceperea în multe a țărânului, care în ceasuri de răgaz își mai alină cele suferințe în jurul focului, ascultând cântul tărgănat al lăutei sau în povești cu Feți-frumoși și cai năzdrăvani...

«Poet și flozof» e pîrintele Pantelimon Costăcescu, «arhimandritul și superiorul Sf. mănăstirii Codreni», care a făcut o fântână să-și poată oamenii cu ce își potoli setea și ca să nu-i mai fure ciutura, roata, sau altceva, a făcut și un blestem, scris în cerdac. Și-a mai scris de-asupra cerdacului:

„Beți apă, vă răcoriți,
„Și pe Dumnezeu măriți”.

Toate alcătuite de Cuvioșia Sa, care simte o mare plăcere să-și laude opera și lucrările literare ce-o împodobește. A scris în tinerețe multe stihuri, ca:

„O prea frumoasă pustie,
„Poțlesc să te am soție...”.

și s-a trezit »poet și partizan al artei cu tendință». S-a călugărit, ca să mănânce din bielsug, și să muncească... cât mai puțin, — cum poate face cel mai mulți din călugării noștri.

În «Povestea cu Dumitru Cazacu», găsim vechea poveste cu călătorile lui Dumnezeu și ale lui Sf. Petru pe pământ, încercarea lor pe la curțile boierilor, de unde sânt gonțiți, și primirea lor cu bucurie de către cei săraci, și ospătați din puținul ce-l au. Ca răspata, Dumnezeu le dă turtă, — căci era lăsatul secului, — oloiu, o puțină cu varză, un sac cu mălalu, o capră cu doi iezi; iar lui Dumitru Cazacu i se pierde turma de vite, — drept pedeapsă că n-a primit în gazdă pe cei doi călători prin lume...

Ioan Kusu Ungureanu, om sărman, stă la moara din marginea satului, și trăiește din mila Românilor; ba mai cere și prin sat. Nu poate munci, că-i bolnav de coș; n-are nevastă și pe copii îi vede tot mai rar. Dar face rugăciuni pentru ploaie, știe să deslege norii, când câmpurile au nevoie de udeală. Și când dă de vine cu peatră, el iar se roagă, când clopotele prind a răsună prin sat, și peatra se duce pe pustii, și oamenii îl miluesc cu cei lasă inima.

Intr-o zi s-a dus în târg. Avea acolo o »priență», cu care a copilărit, dar care acuma-i «cucuană», și nu l-a mai cunoscut, și el a plecat, amărât, că cei ce se ridică de jos, uită de unde au plecat... Și povestește el cum era primar unu ce lua birul de mai multe

menea este proiectată trimiterea unui nou corp de armată de 40,000 soldați. Comentând știrile ziarilor străine despre condițiunile unei păci, <Popolo Romano> scrie următoarele:

<Dacă este vorba de a satisface dorințele religioase ale musulmanilor prin recunoașterea suveranității religioase a Sultanului, Italia nu are nimic de obiectat. Italia a declarat încă de la începutul războiului, că este dispusă să accepte în această privință aceleași condițiuni, pe cari se bazează convenția Turciei și Austro-Ungariei relativ la musulmanii din Bosnia și Herțegovina. Libertatea religioasă este garantată prin Constituția Italiei.>

La situație. In cercurile politice din Budapesta dominează părerea, că pacea este total zadărnice. Numai o mică fracțiune din partidul kossuthist sperază în posibilitatea unei înțelegeri pacifice. Guvernul va cere ca toate mijloacele să treacă prin parlament reformele militare. Se crede, că prezidentul camerei va împiedeca cererile de votare fără sfârșit. In ori ce caz în cameră vor urma scene violente, începând cu săptămâna viitoare.

Jertfele șovinismului.

Ziarul <Magyar Kurir> e informat, că Joi s-a terminat cercetarea în cauza teologilor dela Orade. Adecă s-a terminat cercetarea unilaterală, fiind ascultați numai acuzatorii și nu și acușaii. Aceștia nu se află de mai multe zile în Orade, fiind plecați, cum am anunțat, pe la casele lor. După un astfel de procedeu este de crezut, ceoace afirmă <Magyar Kurir>, că episcopul contele Széchenyi Miklos a confirmat întru toate dispozițiile episcopului Lányi, referitoare la eliminarea teologilor români.

Ziarele ungurești scriu, că în urma acestui incident românii se organizează. Poporul li se va face cunoscută vătămarea, ce a suferit-o românismul, iar Lucian Boiaș, <conoscutul agitator> va porni o foaie săptămânală română în Beliuș.

Baremi de-ar contribui și osânda injustă a teologilor la deșteptarea Românilor din Bihor din amorțea în care zac de decenii.

Ziarele.

Mai înregistrăm azi câteva păreri de ziare. Intre aceste remarcăm aprecierea ce o face <Budapester Presse> în nrul 38, dela 14 Febr. c. asupra acestui caz odios, un ziar, care e scris pentru informarea străinătății.

Îată ce zice ziarul: Șasesprezece elevi ai seminarului dela Oradea-mare au plecat Duminecă la amiază acasă. Plecarea lor a fost deo-cămdată încheierea unui conflict izbucnit între episcopul Lányi și seminarisții români. Motivul acestui conflict îl constatăm pe baza declarației unilaterale a episcopului, care arată că fapt, că seminarisții români se foloseau la orice ocazie de limba lor maternă demonstrativ. N-am vrea să contestăm veracitatea acestei afirmații, credem însă a

cunoaște prea bine psihologia, prin care se pot determina astfel de conflicte de limbă. Ne va fi deci permis să stăm cel puțin la îndoaială, dacă n-ar fi fost mai bine, ca acest conflict să fi fost aplanat mai simplu și echitabil. Limba maternă a seminarisților români este în fine încă o limbă maternă. Și până ce ajungi, ca să folosești o limbă maternă în mod demonstrativ, trebuie, ca această limbă maternă să fi suportat deja câteva insulle.

Intre seminarisții unguri și români vor fi fost deja de mult încordări ascunse. Un judecător drept și obiectiv ar fi găsit între antecedente motive pentru un tratament mai domol al cauzei. Dar conducerea seminarială a vrut să fie mai mult patriotică, decât obiectivă. Așa de sigur este mai ușor, și nu ai pe urmă teamă nici de critica patrioților.

Dar privirea noastră e îndreptată mai departe. Noi nu putem aproba o procedură, care poate avea singur trista urmă, că în fața națiunii ungare se nasc noui martiri și noi dușmani.

Seminarisții români alungați vor găsi de sigur un alt seminar, unde și vor putea termina studiile. Însă comunele românești vor serbători nu pe ste mult din nou șasesprezece preoți, cari vor ști să predice despre intoleranța ungară.

O procedură imparțială, și condusă de scopuri mai înalte, ar fi putut asigura liniștea pentru viitor în aceste șasesprezece sate românești.

Orbirea patriotică însă a pregătit șasesprezece făclii pentru viitor. Vom avea încă ocazie a ne aduce bine aminte de cei șasesprezece eliminați!

Ambele ziare politice ale compatrioților noștri sași <Sieb. d. Tagblatt> și <Kronstädter Zeitung> au apreciat la loc de frunte cazul dela Oradea, exprimând simpatia lor celor 16 clerici români și condamând cu asprime procedeu episcopului Lányi și în genere al bisericii romano-catolice, care și prin faptul acesta a dovedit, că stă în serviciul maghiarizării.

Adrese.

Tinerii martiri ai iubirii de neam și limbă sunt felicitați din toate părțile pentru atitudinea lor vrednică și românească.

Pentru azi avem următoarele adrese:

Tinerimea română din Budapesta a adresat teologilor următoarea depeșă: *Laudă vouă eroilor pentru apărarea bărbătească a scumpei noastre limbi.*

Mai mulți teologi ardeleni din Cernăuți li-au trimis adresa următoare: *<Pentru frații dela Oradea, teologii ardeleni și bănățeni din Cernăuți se închină în fața bărbăției arădale întru apărarea dulcei noastre limbi strămoșești și le doresc tărie întru suferința martiriului.>*

Gheorghe Birăescu, Andreiu Blaga, Andreiu Buzzug, Dimitrie Ciurciu, Gheorghe Eneșcu, Gh. Guiman. Gh. Popoviciu, Terențiu Tripa.

Români din Becicherec — după cum e informat <Românul> — au trimis teologilor următoarea adresă: *>Braviilor noștri teologi din Orade.*

Suntem mândri de atitudinea voastră solidară, corectă și ireproșabilă dovedită pentru afirmarea limbei noastre naționale: *vă admirăm și vă aprobăm.*

Dr. Pavel Obadeanu, Dr. Dimitrie Chiroi, Ioan Popescu, Vichentie Petroviciu, Valeriu Magdu.

Din România.

Altaieri s'a deschis cu o deosebită solemnitate expoziția produselor casnice ale mănăstirilor din țară, în una din sălile palatului Administrației casei bisericilor.

Deschiderea expoziției s'a făcut în prezența d-lui C. C. Arion, ministrul cultelor, D. Boroianu, administratorul casei bisericilor, P. S. Episcop Nifon al Dunării de Jos, P. S. Arhiepiscopul Calist Botoșeneanu, D. Dobreșcu primarul Capitalei. N. I. Kălinăruș, I. C. Bacalbașa directorul general al teatrelor, P. S. Arhimandrit Iuliu Scriban, directorul seminarului central, P. S. Arhimandrit Dionisie starețul mănăstirii Sinaia etc. etc.

Din acest prilegiu au rostit discursuri administratorul casei bisericești Boroianu, ministrul Arion și P. S. Episcopul Dunării de Jos.

Pentru prima oară în anul 1910 — scrie ziarul „Seara” — valoarea comerțului nostru exterior a ajuns și a depășit cifra de un miliard.

Exact, această valoare a fost de 1.014.562.822 lei, din cari 603.650.797 lei la export și restul de 410.912.025 lei la import. Cifra aceasta apare cu atât mai extraordinară, cu cât ea a fost atinsă într-un interval de timp relativ foarte scurt.

În adevăr, acum 60 de ani — în 1850 — valoarea comerțului nostru exterior era numai de 75 milioane lei; dar de atunci această valoare a crescut într-o măsură uimitoare, ca niciăieri poate într-o altă țară, și astfel vedem că în 1875 ea a fost de 245 milioane, în 1895 de 569 milioane iar în 1910 de peste un miliard. Nici că se poate dovedi mai puternică de marile progrese, ce a realizat țara. În deceniile din urmă, în toate direcțiunile de activitate economică.

În cercurile agronomilor din România se discută de multă vreme înființarea unor societăți țărănești de agricultură, cari să fie menite să devie adevărate școli de agricultură practică, în care sătenii noștri să primească o educație profesională cât mai apropiată firei și felului lor de a fi. În scopul acesta societatea română de agricultură va proceda la elaborarea unui statut tip, pe care-l va pune la dispoziția d-lor agronomi, cari-și vor lua angajamentul de a forma asemenea societăți. Tot odată „Societatea română de agricultură” instituie 2 premii, din cari unu de 100 lei și altul de 50 lei, ce se vor decerne primilor doi din agronomii cari vor fi reușit să constituie câte o societate țărănească de agricultură după statutul-tip, după ce mai întâi se vor face cercetări în localitate de către un delegat al comitetului, care va asista la o ședință a societății țărănești. Termenul, până când urmează a se acorda aceste premii, este fixat la 1 Aprilie a. c.

Din Gherla.

— Claritatea Sa Dr. Măoldován László cassarul <Társalkodó Kör>-ului harușesc din Gherla vrea să lămurască...

— Fine. — Să vedem anume cum machinează d-l Măoldován întru apărarea nepotrivilor sale?

Densușianu-Ervin, care a scris și multe.. bazaconii în cercetările filologice, după cum ne spune Sădoveanu.

În ulița Rădăsenilor, lăcașurile vechilor tovarăși de trai si lui Creangă: Moș Bodrăngă, Pavăl Ciubotariu, Vasile Feraru, Popa Buligă, Dumitru Ploită, oameni dispăruți din lumea de-aiici, casele s'au schimbat, și s'au schimbat și oamenii ce locuiesc prin ele.

Și ne mai spune și de dragostea lui Creangă cu Ilincuta, fata popii din Humulești.

Câte amintiri nu ne răscolesc aceste pagini! Prin fața noastră trec toate acele fețe dispărute, toate năzdrăvăniile tânărului povestăș, toate basmele și poveștile lui fără seamăn de frumoase, toată viața aceea simplă din satele moldovenești, așa cum numeși el a știut s'o cuprindă în cuvinte.

Enedrept să disprețuim pe Creangă. Disprețuindu-l pe el, nesocotim tot ce-a știut el să prindă din viața țăranelui.

(Sfârșitul în numărul viitor.)

Traian Gh. Șoimu.

Incepe: >calul de bătaie ai articilor (vreal să zici: ai articolelor), suntem noi, ca și când noi am fi de vină, că Gherla nu stă prea bine...<—ce caraghios!

Spune, că nu ești cu închipuirea ridicată la cub, când ai credința, că d-ta ești sufletul Gherlei cu Magnitatea Sa Făbián, restauratorul, căci cu acest gând ai venit aici cu vorba, dar nu în realitate, și dai pe unul ce porți responsabilitatea regresului pe toată linia? Arată-mi d-ta un singur rând măcar din articoliile privitori la situația din Gherla, care să confirme această atribuire de responsabilitate—și eu sunt gata, a-ți face toată recompensa posibilă! Asta de altcum o zic și pe baza răspunsului dat din articolul <Pe povârniș> — Îți amintești?! Dar nu — fără comentariu.

Nunc ad fortissimum: Mă rog, d-l Măoldován și magnitatea sa Făbián participă din activitatea despărțământului Gherla cel >ca o lumină timidă< ba au proptit și comitetul filial al societății teatrale la nuziunța vrednicului Ercul al Thaliei române d-l Aurel P. Bănuț—ca să-și legitimeze premisa >Noi suntem membrii la >Társalkodó Kör< (d-ta casarul ei) dar luăm parte și la mișcările românești și nu suntem >n'aude nu vede<. Iată cum fără rușinare își ține clica, Măoldován—Făbián et Cie, de cinste că pot sta la masa verde, răsfoind câte un număr din >Tolnai Világlapja< ori >Fidibusz< sau la relută alături de dușmanii neamului — dar tot atunci face să nu uităm, că participă și la mișcările românești. Sireacă lume și mentalitate! Să vede, că a fost numai nucă pe părete lecția din exegeză și cu >Intransigența națională<. N'a prins și mă doare. Avem cu căpi-va incorrigibili mai mulți — ne lupăcam și cu gândul așa. Dar să revenim.

Știm, că nu se pot purta doi bani în trei pungi, deci sau preot sau lămă, ori român ori străin, aici înstrăinat — D-ta ca un lanus biceps cu zeci de ipostazuri vreal să răstorni convingerea lumii întregi? Dictonu: *Consen-tio omnium enim hominum lex naturae putanda est.* Ai mai văzut și capra sătulă și varza să rămăie?

Puteți vedea dragi cetitori cu ce pervertiri — precum și din cele mai la vale — operează d-l Măoldován ca să ducă opinia publică în eroare cu date oficioase la porunceală — cum reliefează scăderi străine — ce nu i-a cerut-o nime și'n așa mod neiertat — ca să cadă perdelele peste ale șale și totuși să rămăie neclintită antiteza >Noi suntem membrii< (când cu un sic când cu doi, — învață mai bine românește d-le) la >Társalkodó Kör< (să vă fie de bine!)

Să ne însemnăm, că d-l Măoldován și acum încă ostentative milogeste grațiile doamnei >Társalkodó!

Mai e trebuință de vre-o dovadă spre întărirea afirmațiilor noastre?

În 15 Iunie 1909 d-l Aurel Bănuț voinde să înființeze și în Gherla un comitet filial al societății teatrale, spune mai departe claritatea sa, >alții din toți inteligenții noștri din Gherla nu s-au înscris de membrii (sic) la acea instituție. — Tot așa în legătură cu despărțământul Gherla al >Asociației< (noi li zicem >Asociațiune<). Îi numește însă pe cointeresaiți lui ipostatici, cari s-au înscris de ochii lumii — anume: Nemes Sándor, Dr. Ruzsz Kornél, Dr. Papp Gyula, dirigentul filialei >Economic< de sub ocrotirea căreia s'a îngropat >viguroasa instituție< >Sămănătorul<, Dr. Făbián Péter directorul preparandiei în agonie, Măoldován László cassarul harușilor și — ai uitat poate pe Széles lenőke gherguțariul.

Aștia sunt oamenii d-lui cassar, și românii buni, cari sprijinesc cauza națională.

Să venim acum la opoziția D-lui, a cărei persoane le izbește — destul de regretabil — drept la mir; li numesc cu numele; dl Măoldován n'are curajul!

Magnificența Sa Ioan Georgiu prepozit capitulului și domniul canonic Ioan Ivașco, Dr. Octavian Domide, Vasile Pordea secretar episcopesc, Dr. Alexandru Gheție prof. de teol., Dr. Victor Bojor prof. de teol. și alții, cari sunt superiori d-lui Măoldován sub toate raporturile și chiar legitimi, unii din tranșii venerabili încărungiți de grija neamului... cătră apus de soare — pe cari dânsul zău puțin li venerează.

Izbește deci în domnii aștia și prin șugubeața >n'am fost sprijiniți<, dar să-ți spun d-le Măoldován: *unii dintre domnii amintiți sunt membri la >Asociațiunea< centrală și chiar la instituțiile din Gherla, dacă totuși — zicem — ar fi între dânsii, cari până acum nu s'au hotărât a face pasul așa — și știi că după ce se conduc... rămân testamentele în favoarea directorilor diecezane? Să n'o uiiți te rog asta!*

Tot așa ai încercat — d-le Măoldován și în articolul <Pe povârniș> să-i prezinți pe Magn. Sa Ioan Georgiu și ceilalți domni canonici, ca potriviții intențiilor D-tale naționale, fără nici o urmă — ca pe unii ce te-au >desfidat<?)

dela> pasul spre înființarea despărțământului.

Cea-ce însă la vremea sa am spus-o de șagă, acum îți spun rezolut, că afirmația D-tale: *e un simplu neadevăr sfruntat!*

Vezi felul așa de bănuiele nebazate mai bine — și pot avea epitelul de >atac brutal< — să vii așa de agresiv spre un bărbat al neamului de talia Mag. Sale Ioan Georgiu, căruia nu ești vrednic să-i deslegi încălțămintele picioarelor, care la caz că nu era la dreapta lui Szabó János fericitului zău înzecit, ar apăsa mai multe nevoi asupra bietei noastre dieceze — și îndoit s'ar fi prăpădit bietele școli confesionale — nu-i asta mai bine o brutalitate? Dela o vreme îmi vine să cred, că lucrul incoștient. Știm ce-ai intenționat prin nesocotința asta; să te scoți pe D-tu la iveală... să se astupe ale D-tale... trăgând pe sloară o opinie publică cinstită, ca așa pe o ușe secretă să te furieși tiptil... neprihănitule!

N'ai teamă — noi veghem — și ne cunoaștem oamenii!

Ș'apoi mă rog — trista veste: *marii români Făbián-Măoldován László* se depărtează din fruntea despărțământului, da, da, da >naimitul fuge, că năimitește<. Drum bun domnilor, v'or fi alții negreșit, cari vor ști purta cu vrednicie steagul pângărit de D-Voastră!

Să nu uităm; în Gherla mai e o instituție românească, o filială a >Economicului< din Cluj — vedeți cum se înbunește cătră dirigenți — știți aia cu >Sămănătorul<, căreia i s'a mâncat pomana odată, dar cum e, cum nu e această instituție, ne rezărvăm dreptul a judeca mai târziu.

Acesta e adevărul — singurul meu patron — care nu știu dacă e în Gherla, dar știu că-i de acolo — ori cât vei bănui în urmă și pe dl Alex. Pop Inv. la școala de praxă, pe care li ții mai destoinic de a sta în fruntea meseriașilor, decât D-ta — iarăși pentrucă nu vrei să conlucri la strângerea rândurilor — și nici nu-ți vom cere concursul în felul cum D-ta vezi de bine. Suntem de ajuns noi.

Despre reuniunea d-lui A. Domide puțin am de amintit, căci văd cum omul de ieri desmintă pe omul de azi; adecă vorba să fie de dl A. Domide, pe care D-ta l-ai izgonit din Gherla în bună parte, ca pe un anticlerical și mai știu eu câte, iar azi văd că-ți cam pare rău, căci a rămas dl Măoldován László, iar instituția >După îndepărtarea d-lui A. Domide a ajuns în amorțire<. Da, zici! Că apoi nu s'au pus în serviciu reuniuni fondate de dl A. Domide, și-lăși Gherleni își are explicațiile sale, pe care și D-ta le știi!

În sfârșit vine cu o văicăreală plină de saduchelanism, opune >răutatea, ura, interesele oamenilor< față'n fața >voiața și puterile< ipostaticilor, răutatea, care n'a existat, decât în visurile d-lui Măoldován et Cie iar >voiața și puterile< depuse și îndreptate spre promovarea unei culturi și politice străine de năzuințele noastre.

Da, și noi savurăm momentul, când va intra >mirale așteptat în miezul nopții< în cetatea noastră, să-i căutăm cu pietate: *>Osana celui ce vine întru numele D-lui<* — căci da, dela El >spiritul regenerator și creator< așteptăm și noi mult bine și dar riținut și uitat, El va plivi straturile părginite și va purifica atmosfera insuportabilă și tot El, înaintea căruia nu va fi alegere de persoane, va-ți izgoni cu zbieu de foc afară unde-i plâns și scrâșnirea diatilor pe nămiții și saduchel cerbicoși...

Freatul anonim

„Deșteptarea” se mută.

Din izvor competent ni-se comunică, că directorul de formă al >Deșteptării< și al școlii comerciale rom. din Brașov A. Vlaicu a plecat la Budapesta, ad audiendum verbum, invitat fiind de Khuen. Se spune că această călătorie a d-lui Vlaicu ar sta în legătură cu mutarea >Deșteptării< la Cluj sau la Oradia-mare sau chiar pe cea lume.

Avem motive serioase ca să credem în adevărul acestui svon — cu toate că nu suntem încă nici la Sf. Gheorghe nici la Sânt Mihai, când se face mutările în Brașov.

La Cluj >Deșteptarea< ar fi să i-luocul >Ungariei<, unde o așteaptă toți colaboratorii acesteia. Deci succesul ar fi asigurat.

La Oradie ar avea la îndemână pe Mangra, care i-ar servi cu informațiile cele mai sigure și pe urmă fort și prestigiul ei ar câștiga prin faptul, că ar fi pusă sub cucernica pază șefului.

Și în sfârșit considerând, că >Deșteptarea< are numai 36 de abonați, ni-se pare de loc nevorosimil, că fi

ori, și că venia tot în puterea nopții, când erau duși băbații de-acasă. Dar într-o noapte, s-a pus unu Gheorghe Ursu, ce ședea pe-aproape de el, și s-a făcut că s-a dus de-acasă, și c'a rămas nevasta singură. Și-a venit Jipa primarul, și când a dat să între'n casă să ia birul, Gheorghe Ursu i-a dat una cu sapa'n cap, și i-a bătut în urmă pân' la făcut unăr... Și tot dela Jipa a rămas el cu durerea de piept, de cos, cum zice Ioan Rusu Ungureanu.

Par-că văd și-acum pe-acei oameni ai stăpânirei, cari ca pe timpuri de tristă amintire de stăpânire strănie, caută să nesocotească munca celor săraci, și să le ia dările în mai mare măsură de cât se cuvine. Numai că nu se găseec pretutindeni oameni ca Gheorghe Ursu, cari să le mai tale din pofta de lăcomie...

În trei scrisori ce urmează, ne vorbește de neîntrecutul povestitor Creangă și de >Amintirile< lui, pe cari li-a cetit cu-atâta drag în copilărie, cari l-au fermecat și pe cari aproape că li-a învățat pe de rost. Mai târziu a urmărit viața lui, a cercetat locurile

pe unde-a trăit, >bojdeuca< din Țicău, Humuleștii, — vieța, cu dragostea lui pentru copila sprințară, care a îmbătrânit acum, vieța lui de la >Junimea< din Iași, cu felul lui retras și pașnic.

Într-o noapte, ne povestește Sădoveanu, fiind bolnav, se gândia la Moș Nichifor Coțcarul, când se trezi cu Creangă la căpătâiul patului. Și-i spune c'a mai venit și'n alte sări, dar n'a putut sta, c'a găsit și'n niște doctori, cari i-au făcut capul călindar. >Vorbiau pe țărani de „rău, pe „oamenii năcăjiți și umiliți, ne-băgati în seamă. Răsedesc pământul și muncesc din greu; vieța lor e o lungă suferință. Și cu toate astea, în sufletele lor, stărnește o rază de lumină...>De aceea neamul acesta amărât, poate avea clipe vesle, de aceea poate uita și poate cânta... În sufletul lui este ceva scump; din sufletul lui a izvorât >poezia și înțelepciunea vieții noastre...>Umilul țaran are vorbe adânci...<

De aceea despre el, care a scris în graiul poporului zic toți că e fost un scriitor >popular<, care-a scris niște istorisiri și povești pentru popor. Unul dintre aceștia este și cunoscutul simbolist, scriitor de modă nouă, d. Ovid

tul născut din păcat s'a hotărât să se mute pe cea lume.

Luăm act de aceste intenții laudabile ale celor ce adorm astăzi câțiva cetitori cu »Deșteptarea« lor și dorim în deosebi d-lui E. Brote ca în nenorocita sa pribegie să se împărțesească de toate darurile tovarășului său de gânduri și fapte: eternul Ahasverus.

ȘTIRI.

— 4 Februarie 1912.

Progresul unei comune. Ni se scrie: Una dintre fruntașele comune de pe valea Someșului este Cățcăul, situat pe o colină frumoasă dela poalele sudice ale ramurilor Tâblesului. Are o populație aproape de 2000 locuitori, dintre cari majoritatea o formează Românii.

Oare interesatu-sa cineva de dezvoltarea și progresul acestei comune? Ea este sediul tractului protopopesc din acest jur, care cu mândrie se ridică asupra altor comune din apropiere, de când are în fruntea sa pe vrednicii conducători: *Dionisiu Vaida și Iuliu Daniciu*. Primul, ca preot de model în biserică, care prin maniera sa bună a adus la cale poporul din loc, făcând inițiativa la formarea unui fond bisericesc, din care o să răsară noul Sion mângâitor pentru credincioșii săi. Al doilea ca învățător iscusit și însușește de cariera sa, luptă cu puteri înalte pentru progresarea școlii sale, față de cea de stat din loc.

Aici s'au ținut mai multe adunări culturale, precum: adunarea filială a »Asociațiunii« adunări preotești și învățătoarești etc. Tot prin stăruința brașovilor conducători de mai sus s'a dat în anul trecut și un teatru frumos, prin inteligența de-aici, împreună cu cor bărbătesc în 4 voci, format din plugari. Ca izvor de însușire la producția teatrală, în mare parte a contribuit și serviciul d-nei *Rozalia Vaida* preoteasă din loc, care încă a avut parte activă la teatru a și declamat cu mult succes.

Lată cum progresează Cățcăul, dacă are conducători buni și se bizuie să lucreze pentru binele de obște. Suntem mândrii, că avem și atari comune, cari nu prin vorbe goale, ci prin fapte adeverate documentează existența lor de creștini și factori culturali, cari cresc și înfloresc pe toate terenele. Deie D-zeu, ca astfel de comune harnice să așteaptă de mulți imitatori în marea viitor, ce ne așteaptă. — *Diculus*.

— x —

Clardaș la o petrecere românească. În comuna Borgopund din comitatul Bistrița-Năsăud se practică un obicei foarte rău. Se aranjează adevărate concerte și petreceri așa numite »internationale« pentru intelectuali de acolo. Aceste petreceri au avut aproape totdeauna ca sfârșit, cerce, neplăceri și chiar încercări serioase. Iarăși acum, la ultima petrecere de Sămbătă, unii cerând clardaș, alții dansuri românești, au ajuns în conflict și a rezultat o pârăială strajnică. Cu toate-că românii au aranjat petrecerea, au fost silii să vadă jucându-se 4 clardașuri și o s'ngură »Someșană«. — Curată batjocură și rușine.

— x —

Omor în Gledin. În Gledin, comună din comitatul Bistrița-Năsăud, după joc, feciorii români s'au adunat în crîmă pentru ca să se răcorescă. Aceasta a fost în ziua de 28 Ianuar. La o masă, între Todoran George și Todoran Filip s'a iscat ceartă pentru niște chibrite. Când s'au depărtat din crîmă, Todoran George în iritare și mânie și-a scos cuțitul și l-a implantat cu putere în gardul din față, dar luncând și-a rănit mâna. Plin de sânge s'a relintors în crîmă, unde era și tatăl său, care crezând, că Todoran Filip l-a rănit, l-a căutat și l-a pâlmuț. Acesta s'a retras, și seara și-a așteptat contrarul într'un colț nevăzut, de unde sărind pe neașteptate asupra lui îl străpunge mortal. Făptuitorul dispăru fără urmă. Până azi nu l-au găsit.

— x —

Jerifa model. Într'un orașel din Elveția, o damă elegantă cu o pălărie, pe care ca garniseală figura un porumbel foarte natural și zâmbuț, trecea peste o livadă către vila unei prietene. Mergea liniștită și îngândurată, când de-odată fu zguduită de o zmăncătură energetică. De trică căzu și văzu cu groază pălăria ei cea scumpă și frumoasă, și bucle din părul ei, în ghiarele unui uliu, care se înălța cu grabă. La fîpetele ei, se adunară mai mulți trecători, cari nu știu să rădă sau să fie măhniiți de păcăleala uliului. A doua zi au aflat pălăria cu pricina, ruptă și zdrențuită, la o depărtare de câțiva kilometri.

— x —

Accidentalul unui aviator. Aviatorul Schimidt a făcut alături o ascensiune cu un pasager pe câmpul de aviație de lângă Iohannestal. Motorul deteriorându-se, aeroplanul a căzut la pământ de

la o mare înălțime. Cei doi aviatori au contractat leziuni grave.

— x —
Un puternic cutremur de pământ s'a simțit zilele acestea la Starova și în împrejurimi, la sud de Ohrida. Mai multe case au suferit mari stricăciuni: Populațiunea doarme sub cerul liber. Victime n'au fost.

— x —

13 copii în 3 ani. Această minune a avut loc în Statele-Unite, în satul Oklahoma. D-nul și D-na Ialkson sunt părinți a 14 copii, dintre care 13 s'au născut în decurs de trei ani. Anume la nouă ani după nașterea primului, s'au născut doi gemeni, după un an s'au născut 3 și încă după un an alți 3. Acum se întâmplă minunăția că abia se termină anul al treilea și se nasc 5 copii dintr'o dată. Deci total 13 în 3 ani. Analele medicale semnalează până la 5 copii dintr'o dată, dar nu cunoscut cazul, ca să fi trăit. Copii lui Ialkson însă trăesc toți.

— x —

Întâmplare militară. Din Alba-regală se anunță următoarele: În luna Octomvrie a anului trecut a fost prins aici un recruta, care cercase să desereteze dintr-un tren, care transporta recrute. Deși deserterul a declarat că el nu e soldat, și că numai din greșală a ajuns printre recrute, el a fost prins și dus între baionete la regiment în Rovingo, unde după ce și-a făcut pedeapsa, a cercat mai de multeori să se legitimize. Zilele acestea s'a constatat, că de fapt numele lui nu era indus în registrul de recrutați, și că numai din greșală ajunsese printre soldați. El își vizitase anume pe un prieten al său recrut și atunci din greșală a fost pus și el printre noii soldați, cari (încă în hainele lor civile) au fost transportați în diferite garnizoane. Sermanul soldat-civil a fost liberat, dar s'a pornit cercetare (?) contra lui pentru costul întreținerii de atunci și până acum la miliție.

— x —

Schelet de 100 mil ani. Exploratorul englez T. Reid-Mois a aflat zilele trecute în apropierea localității engleze Ipswich, un schelet de om, care — după părerea unui conziliu de savanți — ar avea o vechime de 100 mii ani. Stratul de pământ, în care a fost aflat scheletul, arată a fi cu mult mai vechiu decât acela, în care a fost aflat așa numitul »om din valea Neander«, care până acum era considerat de cel mai vechiu. După părerea profesorului Reith, scheletul aflat la Ipswich, ar fi al unui om, care a trăit în așa numita epocă glacială. Scheletul are o lungime de peste 5 urme, craniul îi este mic, iar cealaltă structură a corpului e ca și a englezilor de azi; dovadă că și în timpurile străvechi tipul omului european era foarte dezvoltat.

— x —

Proces pentru o peană de cortez. Încă din timpul alegerilor dietale primpretorele Vășcăului Tempelcan Dezeș pornise cercetare pentru abuz contra preotului Pák Emil, pe motiv că acesta luase în școală pana de cortez de pe pălăria unui copil. Primpretorele îl și pedepsi pe preot cu o pedepsă de 20 cor., această sentință a nimicit-o însă vicepanul comitatului, scoțând totodată pe preot de sub acuză. Primpretorele însă nemulțămindu-se cu această sentință, a înaintat cauza la ministru. În zilele acestea ministrul Khuen a adus rezoluția, acceptând sentința vicepanului. În motivarea sentinței ministeriale se spune, că preotul Pák, când a luat pana de cortez de pe pălăria unui copil de școală, și-a făcut numai datoria de director școlar.

— x —

Scandal la o înmormântare. Joi a avut loc în Praga înmormântarea artistei Eaders Ritta, care se sinucisese din cauze necunoscute. Se svonea însă, că Ritta își pusese capăt vieții din cauza unui inginer care se îndrăgostise în ea dar care nu voia să o ia de soție. În momentul când convoiul funebriu eșia din biserică, o femeie arătă spre un redactor al ziarului »Hlas Naroda«, zicând că acesta este inginerul, pentru care se omorâse artista. Deși redactorul s'a recomandat, declarând că nu el este inginerul din chestie, totuși vreo două sute de femei se năpustiră asupra lui, luându-l la pârăială. A trebuit să intervină poliția, care numai după ce a luat la lăgă pe războinicile femei, a putut pune capăt scandalului.

— x —

Concertul din Turda din 9 Ian. n. dat de comitatul filial al »Societății pentru fond de teatru român« cu concursul teologilor din Blaj în favorul fondului comitatului filial, a reușit — după cum reiese din raportul, ce l-am primit cam târziu — peste așteptare. Din cauza întârzierii raportului reproducem din el numai succesul material, care a fost următorul:

Intratele au fost: 482 cor. 10 fl. Eșitele 356 cor. 22 fl. Venitul curat de 125 cor. 88 fl.

Au supraseruit: Nicolae P. Bașiu 3

cor., familia Poruț, Ceanul deșert 5 cor., Petru Roșca 1 cor., Ioan Crevian 1 cor., Iuliu Cadar 1 cor., Demetriu Ianki 2 cor., Victor Iosif 1 cor., Ioan Medean proprietar 4 cor. 55 fl., Ioan Nemes 1 cor., Iosif Costin 1 cor., Dr. Virgiliu Cenanu 2 cor., Harie Muica 1 cor., Gligor Andreica 50 fl. Iovian Mureșan 6 cor., Iosif Urcan 1 cor., Vasile Morar, M. Ludoș 8 cor., George Vlassa preot 5 cor., Nicolae Galea 4 cor., Iuliu Hosszu 1 cor., Dr. George Popescu 8 cor., Alexandru Fărcașiu 1 cor., Dr. Iuliu Popescu 4 cor., Dr. Ioan Olteanu, M. Ludoș 6 cor., Petru Siogan 3 cor., fam. Russu, Tur 1 cor. Emil Petricăș 4 cor., Iosif Zehan 1 cor., Ioan Bologna 3 cor., Nicolae Sturza 60 fl., Dr. M. Moldovan M. Ludoș 4 cor. Alexandru Major Zau 1 cor., Dr. Várad Gáspár 5 cor., lakabfy Árpád 5 cor., Iuliu Ilian, Grind 5 cor., Dr. Valer Moldovan 6 cor. Cu totul 106 cor. 10 fl.

Venitul curat s'a dat destinațiunei sale. — Turda 4/II 1912. — g. p.

— x —

Mort de frică. Mecanicului de la căile ferate N. Iovanelli din Turnu-Severin, un bătrân de aproape 60 ani, pus pe tabloul pentru a fi scos la pensie, i s'a întâmplat o nenorocire pe cât de curioasă, pe atât de tristă. În drum spre casă, l-a ieșit în cale un câine mare care a început să-l latre. Sperându-se, mecanicul a căzut la pământ și din cauza spaimei a încetat subit din viață. Medicul său curant a declarat că mecanicul Iovanelli suferea de cord și această spaimă l-a fost suficientă, ca să-i curme viața.

— x —

Bandele din Macedonia. O bandă bulgară a asasinat lângă Potles, în regiunea Grabsko, 7 mohamedani cu stare. Jandarmii urmăresc banda. O luptă cu banda a avut loc, amănuntele însă lipsesc.

— Un detașament de soldați, escortând un transport, a fost atacat între Djacova și Ipek de o bandă de Arnăuți înarmată. 2 soldați au fost uciși, 7 răniți. Ceilalți soldați au fugit. Arnăuții sunt urmăriți.

— o —

Gaut un scriitor pentru cancelaria mea advocațională. — *Dr. Voicu Nișescu, avocat, Brașov.*

— x —

Gaut un scriitor pentru cancelaria mea advocațională. — *Dr. Traian Pop, avocat, Brașov.*

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Convenirea »Asociațiunii« pentru sprijinirea învățăcălor și sodalilor români din Brașov ținută Miercuri seara, în 1/14. Februarie c. a avut un bun succes în general. Un public numeros și ales a participat la producțiune, fiind bine reprezentată și inteligența din Brașov.

Producțiunea s'a început cu o conferență, ținută de dl. Nicolae Furnică, în care s'a insistat pentru progresul meseriașilor. Mijloace pentru aceasta sunt reuniunile de valorizare, sprijin reciproc etc. Conferența a plăcut și a fost aplaudată. Observăm, că dl. Furnică a cetit lucrarea sa răsăpăcat, dar prea repede.

Au fost apoi patru cântări, executate cu precizie de corul »Asociațiunii«, sub dirigența dlui Inv. Romul Ardelean. Prestațiunile corului au fost viu aplaudate și cea din urmă »Sunt soldat...« a fost bisată. Intre coruri s'au făcut trei declamațiuni de către doi ucenici de meserie și o cală. Ucenicul de lăcătuș Petru Gămulea, îmbrăcat în port național, a declamat cu mult sentiment »Sergentule de V. Alexandri, iar alți doi, ucenicul G. Zichil și calfa de curelar Ilie Chiprian au declamat poezii comice, producând mult haz în public.

În fine s'a jucat comedia în 3 acte de Molière: »Doctorul fără voce.« Piesa e veche, să referă la stări sociale din alte timpuri, dar se cupriad în ea și adevăruri, apoi scene hazlii. În deosebi e hazliu rolul »doctorului fără voce.« Diletanții s'au achitat bine de rolurile lor. Diletanții au fost dnii N. Balea, Arsu, Elena și Maria Aldea, Voicu, Mircan, Sărbu și Arsu, fiind viu aplaudați pentru prestațiunile lor.

După producție a urmat dans, care s'a început cu o frumoasă horă.

Comitetul, în frunte cu dl. președinte Petru Pop merita toată recunoștința pentru bunul aranjament. Îndosebi remarcăm pe vicepreședintele, dl. Iliu Savu, care și-a dat multă osteneală pentru reușita convenirii.

— o —

Concertul Svárdström. Cunoscuta cântăreață scandinavă Svárdström va da cu concursul pianistei Marta Ohlson un concert în 22 Februarie 1912 cu arii și cântece din compoziții de Gounod, Grieg, Södermann, Sjögren, Kjerul, Brahms, Schubert, Hildach etc., iar d-șoara Ohlson va executa la pian piesele »Pastorale« și »Capriccio« de Scarlatti și »Praeludium« de Grieg.

Prețul locurilor: balcon și locuri în orhestră 5 cor., fotel cor. 450, parchet I. cor. 350., parchet II. cor. 250, loc de stat cor. 150, studenți 1 cor. Bilete se află de vânzare la tipografia Herz.

— o —

Pompierii voluntari brașoveni aranjează în 24 Februarie, n. a. c. în sala Redutei o serată cu dans împreună cu piese umoristice în folosul fondului de ajutorare al pompierilor voluntari. La aceasta își va da concursul întreaga orhestră a orașului. Începutul la 7½ seara. Contribuiri peste taxa de intrare se primesc cu mulțămită.

— o —

Apollo-Bioskop. Sămbătă și Duminică în 17 și 18 Februarie: Assisi (color. după natură). Drumul de triumf al F. T. C. dela Győr-Budapesta (sport). D-nul Tontolini între foc și apă (umoristic). Mătușa Caprițioasă (umoristic). »Jerfa jocului de Baccarat« dramă socială în 2 acte. Filmul lung 1000 metri. Artiștii: Baronul Garamszeghy (M. Navarre). Prietenul acestuia Robert (M. Candieux). Unchiul lui Garamszeghy (M. Manson). Neputul lui Garamszeghy (M. Collen). Primul act se petrece în locuința lui Garamszeghy și la unchiul său. Al doilea act la Casino și la unchiul.

În zilele viitoare: »O minciună periculoasă« dramă socială filmul lung 1200 metri. »Două orfeline« dramă socială filmul lung 1000 metri.

Luni nu e reprezentație. Marți și Miercuri program nou.

— o —

În elite-proiectograf dela hotel Europa se va reprezenta mâine și poimâine următorul program: Festivitatea sdrerăului, (humor). Un mijloc pentru fabricarea de roze, (instructiv). Noroc pierdut, (dramă). Pălăria lui Cristian, (comic). Tunis și Tunizia, (vederi). Sacrificarea unei surori, (dramă familiară emoționantă film. 500 m.). Contrabasul, (humor).

Mai debutează și artiștii Moricz Lazci și Révész Ilonka.

În curând: *Femeia sinceră*, (mare dramă).

— o —

Local de întâlnire pentru Românii din Brașov este restaurantul *Suciu*, aflător în cel mai frumos loc al Brașovului, pe promenada de jos, lângă stațiunea tramvaiului. Aviz Românilor călători prin Brașov.

Restaurantul Suciu are o bucătărie excelentă și beuturile cele mai bune și cu prețuri ieftine.

Cronică economică.

Despre adunarea generală a băncei »Patru«. »Unirea« scrie următoarele: Sămbătă d. p. s'a ținut sub președinția pâr. canonic dr. I. Marcu a 26 adunare generală a institutului nostru de credit și economii, care an de-an face mereu progrese și înaintează spre calea înfiorării și consolidării. Înainte de deschiderea adunării se constată, că sunt depuse 1471 acții cu 633 voturi. Fiind astfel adunarea în situația de a aduce concluse valide, dr. Marcu deschide adunarea, parentând în elogiioase cuvinte meritele fostului membru al direcțiunii, repausatul medic Dr. Alex. Pop. Adunarea își exprimă și ea regretete prin sculare. Din raportul direcțiunii se constată, că depunerile au crescut la respectabila cifră de 3½ mil., escomptul cambililor la 3-7 mil., hipotecarele la 1 mil., lombardul la 173 mii, de asemenea și reescomptul la 721 mii, fiind circulația anului de peste 11 mil. Față de aceste cifre avem capitalul societății de 550 mii, fondul de rezervă de asemenea 550 mii, al doilea fond de 80 mii, cel de penzie de 95 mii și venitul curat de 136 mii cor. Ascultându-se și raportul comitetului de supraveghiere, acționarul Aron Deac propune aprobarea gestiunii, aducând laude direcțiunii și relevând meritele vrednicului director executiv *Iuniu Br. Hodosiu*. Din venitul realizat se dau acționarilor 24 cor. de acție, 38 mii c. fondului de rezervă, 5462 fondului de pensiuie și tot atâtea pentru scopuri culturale și de binefacere. Referitor la împărțirea cuotei destinate spre scopuri culturale se primește într'u toate propunerea direcțiunii de a se da 2500 c. fondului cultural arbidiceean, 1000 c. despărț. Blaj al Asociațiunii pentru acoperirea cheltuelilor avute, 500 cor. Preaven. Consistor pentru institutele culturale din Blaj, 450 cor., Casinei române din Blaj iar restul de 1012-95 cor. s'a lăsat la dispoziția direcțiunii. În urma vechimei au eșit din Direcțiune dnii: Sim. P. Mateiu, Eugen Biau și dr. Iuliu Maniu, cari au fost realeși.

— o —

Mulțămită publică. În numele comitetului, subsemnații își țin de vie datorință a aduce la cunoștința tuturor membrilor Reuniunii femeilor române din Brașov, precum și întregului public românesc, că *Serata Etnografică* din 14/27 Ian. 1912 inițiată

de comitetul reuniunii noastre, a avut cel mai desăvârșit succes, fiind considerat ca punctul cel mai strălucit în seria balurilor de binefacere, aranjate în carnavalul acesta de către diferitele reuniuni ale orașului nostru.

În prima linie se aduce mulțămită întregel tinerimii române din loc, care a luat parte activă la reprezentarea *Seratei etnografice*, tuturor domnișoarelor, cari au executat dansurile naționale și în special d-șoara *Mifi Băulescu*, care a avut bunavoință a lua asupra executarea căutecelor, achitându-se în modul cel mai satisfăcător de această misiune. Deasemenea stim. d-ni, cari au avut bunavoință să ne dea valorosul lor sprijin la executarea dansurilor și în deosebi d-lui Aurel Bănuț, dir. art. al societății de teatru, care a luat asupra sa angajamentul instrucțiunii diferitelor dansuri.

Ne luăm voie a exprima mulțămita noastră onorațiilor d-ni aranjeri, cari cu mult interes au făcut primirea publicului, îngrijind ștotodată ca totul să decurgă în cea mai plăcută animație până la zori. În deosebi exprimăm mulțămită d-lui prof. George Chelariu și d-lui Vasile Popa major în pens. pentru instrucțiunea dansului »Romanac«, executat în modul cel mai precis.

Deasemenea ne ținem de datorie a mulțămi stimatelor doamne, cari au binevoit să ne procure costumele naționale din diferitele părți și adică: d-nelor Cornelia Brediceanu Lugoș, Maria Cosma Sibiu, Victoria Erdelyi Orăștie, Asinefta Raca preot. În Răuțari și d-lui Dr. Fabiu Bontescu Hațeg.

Deoarece reprezentarea acestei Serate Etnografice implică multe cheltuieli și sacrificii de muncă, comitetul contează mai mult pe succesul său moral, putând învinge cu biruință acoperirea speselor nenumărate, recerute pentru prezentarea ei perfectă. Astfel se adresează deosebită mulțămită d-lui protopop Dr. Vasile Saftu, care în calitate de președinte al Eforiei școlare a pus cu multă bunavoință sala gimnaziului la dispoziția comitetului pentru prepararea acestei manifestațiuni culturale.

Se exprimă mulțămită d-lui și d-nei I. Lupan, care și deastădată cu multă plăcere au dat pentru seara aceasta mobila lor valoroasă cu caracter național; precum și d-nelor Zoe Damian și Maria Dușoiu pentru mobilele saloanelor lor puse la dispoziția comitetului.

Menționăm cu plăcere și numele doamnelor și domnilor cari au împrumutat covoarele și țesăturile naționale pentru decorarea și înfrumusețarea salei și adică: d-nelor Sidonia Petrovici, Lucreția Lupan, Maria I. Savu, Maria G. Savu, Maria Median, Maria Cristan, Dr. Constantin Moga,

Amintim și mulțămim d-nei Elena Mureșianu, care a făcut schița ciobănașului pe biletele de invitare.

Adresăm adâncele mulțămite celor ce ne-au înlesnit acoperirea cheltuelilor prin supravalviri marimonioase și adică: d-lui Diamandi Manole, dir. de bancă București, pentru suma de 100 cor. și următorilor domni și doamne: Contele Mikeș Zsigmond, com. suprem. 20 cor.; Ioan și Elena Sabadeanu 20 cor.; d-nul și d-na Dr. Vecerdea 20 cor.; d-nul și d-na Dr. Alexandru Valda 20 cor.; Vilhelm Paul, cons. reg., 20 cor.; Frații Schütz 16 cor.; Traugott Copony, dep. dietal, 6 cor.; Inginer Ionică 6 cor.; Ioan Ciurcu 5 cor.; Frații Simay 5 cor.; Dr. Emil Dan 4 cor.; Loc. Minișca 2 cor.; Petru Pavel 2 cor. N. N. 1 cor.

Din ședința comitetului ținută în 27 Ianuarie 1912.

Maria B. Băulescu, Ioan Lengeru, presidentă, secretar.

POSTA REDACȚIEI.

D-lui I. Cl. I. în Ep. Precis. D-ta confirmi întru toate bănelile noastre. Toate propozițiile d-tale de explicare stau pe bază falză. Motivele »însirate nu le putem accepta. Și aceasta n'o putem face în deosebi noi, cari totdeauna am propoveduit curățenia în manifestațiile noastre naționale, consecvența în muncă, abnegația și »deplina« încredere în puterile proprii. Numai »fapta« făcută cu ajutorul puterilor tale proprii, îți poate da mulțămirea deplină și sufletească.

Sibiu. Mulțămite și salutări.

ULTIME ȘTIRI.

Constantinopol, 17 Februarie. Ministrul de externe al Rusiei a trimis cabinetelor europene o circulară în care își exprimă dorința, ca schimbul de idei între marile Puteri cu privire la încetarea ostilităților dintre Italia și Turcia să se continue.

Proprietar: *Tip. A. Mureșianu: Branice et Comp*
Redactor responsabil: *Ioan Brotea.*

„ZORILE”

inst. de credit și econ. soc. pe acții în Mărgău (Meregyó).

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „ZORILE” societate pe acții, se convoacă la

I adunare generală ordinară,

care se va ține în Mărgău, la 17 Martie st. n 1912 în localul școlii gr. cat.

OBIECTELE:

1. Dechiderea și constituirea adunării.
2. Raportul direcțiunii și comitetului de supraveghere.
3. Statorirea bilanțului și darea absolutului.
4. Decidere asupra împărțirii profitului curat.
5. Statorirea marcelor de prezență.
6. Alegerea direcțiunii și comitetului de supraveghere pe un termen de 3 ani.
7. Eventuale propuneri și închiderea adunării.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunare prin plenipotențiat, în termenul de 15 din statute, sunt rugați a depune documentele de plenipotență la casa institutului cu o zi înainte de adunare.

Bilanț pe timpul din 1 Iunie 1910 — 31 Dec. 1911 —
Mérleg-számla 1910 jun.-étől — 1911 dec. 31-ig terjedő időre.

ACTIVA—VAGYON.

PASIVA—TEHER.

Bani per Cassa—Pénztári készlet.	2677 63	Cap social vărsat — Befizetett alaptőke.	7655 —
Cambii de bancă — Bankváltók	22289	Fond de rezervă — Tartalék	208 —
Cambii cu acop. hip.—Jelzálog. bizt. váltók.	9758	Dep. spre fructificare — Betétek	20873 44
Bucate în magazin — Gabona a raktárban.	795 10	*Reescont-Viszleszámit. Creditori — Hitelezők.	5401 — 75 46
Efecte—Értékpapírok.	250 —	Interese anticipate — Átmeneti kamatok.	565 74
Mobil-Felszer. 438 38		Profit curat — Tiszta nyereség.	1553 51
După amort.-Leírás után.	43 84		
Mașini agricole-Mezőgazdasági gépek.	77 74		
Int. de reescont anticip. Előlegezett viszl. kam.	62 94		
Int. de escont restanta-Hátralékos kamatok.	22 20		
	36327 15		36327 15

*) Cu dotația anului acestuia — Ezen évi dotációval K 868.

Contul perdere și profit — Veszteség és nyereség számla.

PERDERE—VESZTESÉG.

VENITE—BEVETELÉK

Interese la depuneri — Betét kamatok.	754 57	Interese de escont — Váltókölcsön kamat.	2582 43
Interese la reescont — Vizleszámit. kamatok	410 85	Provizii și alte venituri — Jutalékok és egyéb jövedelmek.	691 49
Contribuție — Adó.	70 01	Profit la bucate — Nyereség gabonánál.	30 57
Dare după int. dep. — Betéti kamatok.	75 46	Profit la mașini — Nyereség gépeknél.	27 60
Competință de timbru — Bélyegilleték.	60 02		
Remunerații-Fizetések	160 —		
Spese de birou — Irodai költségek.	208 83		
Amot. din mobilier — Leírás a felszerelésből.	43 84		
Profit curat — Tiszta nyereség.	1553 51		
	3332 09		3332 09

Mărgău, la 31 Decembrie 1911

Iacob Boieriu m. p. cassar. penztárnok

Ioan Mango m. p. contabil-könyvelő

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Romul Ramonțian m. p., președinte — elnök. Petru Agrișian m. p. Iacob Boieriu m. p. George Ungur m. p. Petru Panea m. p.

Subscrisul comitet de supraveghere am revăzut conturile prezente și le-am aflat în ordine și exacte. — Alulirott felügyelő-bizottság a jelen számlákat átvizsgálta s rendben és helyesen találta.

Comitetul de supraveghere — Felügyelő bizottság:

Ioan Topan m. p., președinte — elnök. Paul Anca m. p. Ananie Goga m. p. Gavril Leu m. p. George Brad m. p.

Tot omul cum se cade

și poate procura **Haine și albituri** cu înlesnire de a le plăti lunar sau la săptămână dela cea mai veche și solidă firmă

RONAI HENRIK, Strada Mihail Weiss 22.

BRADY:

Picături de stomac așa numite MARIAZELL s'a valorat de 30 ani ca cea mai bună doftorie contra suferințelor de stomac, acoreală, amețeață, constipație, sfârșeli, colică insomnie, anemie, gălbănare etc.

Se capătă în farmacii cu pretul de 90 b. și 1 cor. 60 b. 6 sticle 5 Cor. 40 bani 8 sticle 4 Cor. 80 b. trimite franco produsentului.

C. BRADY, Farmacia „König von Ungarn” Wien I. Fleischmarkt 2, Depot 5.

Grijiți să fie marca, Fecioara Maria dela Mariazell, pachetate cu cart. n. rosa și suscrierea dupe clișeu.

Linia Holland-America, Rotterdam

Societatea de vapoare pe acții a liniei Holland-America. Firmă protocolată în Ungaria.

Mers săptămânal al vapoarelor între **Rotterdam-Newyork Kanada.**

Cancelaria: **Budapest VII. Nefelejts utca 47.**

O vai! Tusea blăstămată o să mă înec!

usea, răgușala și flegma o vi-decă iute și sigur: „Pastile albi Egger pentru piept” are gust bun și nu strică apetitul. Per Karton 1 cor. și 2 coroane. Karton de probă 50 bani.

Deposit principal de trimitere: **Farmacia „Reichspalatin,”** Budapest, Áczi-körut 17.

Trăiască! Pastile Egger mă vindecă!

Se capătă în Brașov: Borsody István, Iulius Hornung, Emil Jekelius, Fran Kelemen, Viktor Klein, Rudolf Kugler, Lang & Theil, droguerie, Eugen Neustädter, Heinrich G. Ober, Victor Roth, Stenner Frideric, Teusch & Iulius, Droguerie. Râșnov: Josef Schesser, Eugen Pasteiner, Dr. Poschs Erben, droguerie.

HOTEL „COROANĂ”

SOC. PE ACȚIUNI DIN BRAȘOV

CASĂ DE PRIMUL RANG

100 de odăi și saloane cu confortul cel mai modern. Loc pentru 250 persoane. Lumină electrică și calorifere. Apartamente cu camere de băi. Ascensor. Spă-ătorie proprie cu abur. Ventila-ție centrală. Saloane de citire și de scris. Sală mare de primire. Băi. Salon de muzică. Ospiciu de turiști. Cameră obscură pentru amatori. Saloane de expoziție. Terasă. Garajul. Omnibus pentru fiecare tren. Cate-neaua mare aranjată după gustul cel mai ales. 100 de ziare și reviste ilustrate indigene și străine. Saloane mari de biliard și de joc. Loje. Saloane de de-ju și seapareu în foare elegante. Mâncări naționale transilvănene. Bucătărie aleasă vieneză și franceză. Vizitarea bucătăriei este permisă cu cea mai mare plăcere. Vinuri și liqueuri ex-celente asesea și băuturi fine fără alcool. Bere exo. din Pilsen, bere bavareză și engleză.

DIRECȚIUNEA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI **HANS MÄDER**, director.

Concurs

la postul de conducător al prăvăliei „Înștirii de consum și valorizare în Năsăud”.

Petenții au să dovedească: 1. Purtarea morală neescep-tionabilă.

2. Capabilitate și praxă comer-cială, atât în contabilitate, cât și în conducerea negoțului.

3. Cunoștința în vorbire și scriere a limbii române și ma-ghiare. — Vor fi preferați cei cari posed și limba germană.

Conducătorului i-se asigură deocamdată salar lunar de 160 cor. — I-se pune în prospect im-bunătățirea salarului, eventual și anumite procente din venitul brut ori curat; — aceasta însă numai în proporție cu prosperarea pră-văliei și cu serviciul prestat.

Dela conducător se cere să depună ca cauție 2000—3000 co-roane în bani gata ori în hârtii de valoare.

Termiunul de concurs se eta-torește pe 25 Februarie a. c.

Refectanții sunt recercați a se adresa la subscrisul.

Năsăud, la 6 Februarie 1912,

Teodor Simon,

profesor, notarul direcțiunii „Înștirii de consum și valori-zare în Năsăud.”

Primul atelier de biliarde în Brașov

Ioan Merth

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. proprietari de cafenele și restaurante, că am înființat în **Strada Gării nr. 8 un**

Atelier de biliarde.

Lucrez biliarde după sistemul cel mai nou, și orice repa-rație cu prețuri moderate, și executare solidă.

Cu toată stima
Ioan Merth.

Bere „Pilsner Urquell”

Berea din berăria „Bürgerliches Bräuhaus Pilsen” fondată la anul 1842 și recomandată de către cele mai marcante auto-rități medicale, nu numai ca beutură înviorătoare, ci ca o bere priincioasă sănătății, este acel product pe al cărui calitate, cu-rățenie și gust exclusiv se bazează renumele mondial al berei de Pilsner.

Se vinde în restaurațiunile **Hotelului Coroana** și **Reduta**. În sticle numai în hotel **Coroana**. Peste stradă sticla 40 bani.